

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-333-0-2>

**INTERACTION OF SOCIETY, BUSINESS AND GOVERNMENT
AS A GUARANTOR OF EFFECTIVE SOCIAL SUPPORT
FOR WAR VETERANS AND INTERNALLY DISPLACED
PERSONS IN THE POST-WAR PERIOD**

**ВЗАЄМОДІЯ СУСПІЛЬСТВА, БІЗНЕСУ І ВЛАДИ
ЯК ГАРАНТ ЕФЕКТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ
ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ І ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ
В ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД**

Denysiuk L. M.
Postgraduate Student
Classic Private University
Zaporizhzhia, Ukraine

Денисюк Л. М.
аспірантка
Класичний приватний університет
м. Запоріжжя, Україна

Війна внесла кардинальні зміни як у життя країни в цілому, так і в життя всіх громадян України. Назвемо лише деякі ключові обставини, що спричинила цю зміну: втрата близьких людей, домівок, роботи, відсутність стабільності та безпеки, зниження рівня життя переважної більшості населення тощо. Все більш очевидним стає феномен появи якісно нового українського суспільства, що за рядом головних ознак суттєво відрізняється навіть від періоду 2014–2022 рр., коли почалась і проходила Антитерористична операція (АТО) в Донбаському регіоні.

Найбільше ця зміна торкнулась ветеранів війни і внутрішньо переміщених осіб (ВПО), чисельність яких починаючи з 2014 року постійно збільшується, а після перемоги над рашистськими окупантами вони стануть значною частиною населення.

Мета. Розглянути взаємодію суспільства, бізнесу і влади як механізм бізнес-процесу, що має візію позитивно впливати на забезпечення прав та гарантій соціальної підтримки для підтримки ветеранів війни та ВПО в післявоєнний період

Відповідно до статті 17 Конституції України на державу покладено обов'язок соціальної підтримки громадян, які захищали Україну в складі Збройних Сил, інших військових формувань, а також членів їхніх сімей. Відповідно до Закону України «Про забезпечення прав

і свобод внутрішньо переміщених осіб», встановлюються гарантії дотримання прав, свобод та законних інтересів ВПО.

Існує велика кількість законодавчих актів, програм, грантів спрямованих на соціальну підтримку ветеранів війни та ВПО, але всі ці державні гарантії не завжди реально, а не декларативно соціально захищають людей з відповідним пільговим статусом. Більше того, посилюється бюрократичний хаос та ускладнюється процес отримання гарантованих соціальних пільг та реінтеграції пільгових категорій до мирного життя, про що постійно повідомляють громадські організації ветеранів і ВПО. Також про це болічу проблему наводяться узагальнюючі аналітичні дані у працях ряду українських дослідників.

Так, за багатьма свідченнями, пошук достойно оплачуваної роботи та навіть отримання відшкодування з безробіття є нетривіальними процедурами. Не покращила ситуацію і реформа з децентралізації. Відчуваючи майже повну безконтрольність, ряд керівників місцевого самоуправління не мають бажання займатися цими складними питаннями, демонструючи суто формальний підхід до надання допомоги ветеранам війни і ВПО.

Влада регулярно анонсує нові програми соціальної підтримки для ветеранів війни, ВПО та людей, які втратили домівки внаслідок російської агресії, але навіть не всі, хто з 2014 року захищав Україну ще отримали гарантовані законодавством соціальні пільги та можливість достойного життя.

Для ветеранів та ВПО уряд постійно запускає (часто за допомогою іноземних партнерів) грантові програми, також розробляються масштабні програми реінтеграції. Проте, якщо вони досі не вирішили питання, які стояли до початку широкомасштабної агресії, то в післявоєнний період їх вирішити буде значно складніше. Таким чином постає важливе питання, а саме – зрозуміти чому саме гарантовані пільги для цих категорій населення значною мірою не спрацювали.

На нашу думку, тому що механізм трикутника взаємодії «суспільство, бізнес і влада» не має визначеного єдиного курсу та орієнтуру в соціальній політиці, у тому числі по відношенню до пільгових категорій населення.

Суспільство, бізнес і влада наразі об'єднані однією метою – захистити країну і відновити територіальну цілісність України, однак це об'єднання не носить системного характеру. Війна об'єднала всіх, українці навчилися жити і працювати в умовах війни, однак вже сьогодні постає необхідність заглянути у майбутнє післявоєнного

періоду та сформулювати основні положення програми відновлення України, що не може бути реалізована без соціальної взаємодії між суспільством, бізнесом і владою, тобто діючих механізмів бізнес-процесів.

Основними заходами програми потрібно визначити наступні:

- системна відбудова всіх постраждалих від війни секторів економіки в цілому;
- відновлення зруйнованої і пошкодженої критичної інфраструктури, медичних і освітніх заходів тощо;
- побудова принаймні тимчасового житла для всіх жертв війни, які його терміново потребують;
- реалізація повної відбудови зруйнованих окупантами населених пунктів, включаючи такі великі міста, як Маріуполь;
- дієва соціальна підтримка ветеранів війни та ВПО.

Також її невід’ємними складовими мають бути наступні євроінтеграційні заходи:

- продовження системних євроінтеграційних реформ за всіма стратегічними напрямками;
- повне приведення національного законодавства у відповідність до норм ЄС.

Ветерани війни часто та ВПО побоюються, що й після закінчення війни надані державою пільги не будуть реалізовані повною мірою і їх чекають тільки проблеми зі здоров’ям, відсутність достойної роботи та соціальних гарантій. При цьому велика кількість українців втратила не лише роботу, але і житло та були змушені внутрішньо переміститись і також з 2014 року не змогла скористатися гарантованими державою пільгами.

Про масштабність проблеми, про те, яка кількість пільгових категорій потребує і буде потребувати після Перемоги державного захисту свідчать наступні цифри.

Розглянемо кількість Збройних сил України з 2013 року: 2013 рік – 166 тис осіб, 2014–2018 роки – 250 тис осіб, січень 2022 року – близько 700 тис осіб. За інформацією Міністерства у справах ветеранів України, на початок 2023 року в ЗСУ було 851 068 військово-службовців.

За оцінками Міжнародної організації з міграції (МОМ), від початку російського вторгнення понад 7 млн українців були змушені кинути свої домівки, але залишилися в Україні.

Якщо з 250 тис військових та з 1 млн 376 тис 517 ВПО (станом на 22 квітня 2019 року, за даними Єдиної інформаційної бази

даних про внутрішньо переміщених осіб, прийнято на облік 1 млн 376 тис 517 переселенців з тимчасово окупованих територій Донецької і Луганської областей та АР Крим) ще тільки стоять у чергу за пільгами та намагаються знайти свою нішу в житті, то що буде після закінчення війни? Про це треба думати уже сьогодні.

Так, термінового розвитку і удосконалення потребує система е-Ветеран, що створена на базі Єдиного державного реєстру ветеранів війни. Мета системи – підвищення рівня соціального захисту ветеранів війни шляхом он-лайн, контроль за реалізацією їх прав та соціальних гарантій. Працюючи з даними, необхідно враховувати, що ветерани війни в Україні розділені на кілька категорій та підкатегорій відповідно до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» з різними видами пільг. Так, вони мають право безкоштовно отримати землі державної чи комунальної власності – не більше 2 га для ведення особистого селянського господарства, не більше 0,12 га для садівництва та не більше 0,10 га для індивідуального дачного будівництва. Але досі база не містить статистику щодо їх отримання. Також немає розрахунків щодо резерву землі, щоб забезпечити відповідні пільги.

ВПО опікується Міністерство соціальної політики України. Мінсоцполітики, за підтримки Міністерства цифрової трансформації та Програми розвитку ООН в Україні за фінансової підтримки Швеції, з метою забезпечення нагальних потреб громадян, які постраждали від військової агресії РФ проти України, створено платформу «Допомога, що також потребує удосконалення.

Зусилля для забезпечення прав відповідних пільгових категорій населення повинні бути, на нашу думку направлені на наступні заходи:

- Створення єдиної системи за всіма напрямками пільгових статусів;

- Наявність чіткого аналізу по кожній особі і кожній гарантії і пільзі.

Можна й надалі створювати програми, розробляти гранти та платформи підтримки, однак їх ефективність буде не достатньою, коли системно не вирішено питання взаємодії між суспільством, бізнесом і владою й не працює механізм бізнес-процесу.

Тільки за умов вирішення цього питання, держава зможе повною мірою виконувати свої зобов'язання перед ветеранами і ВПО.

Література:

1. Аналіз системи соціального захисту ветеранів та військовослужбовців. Розроблено та надруковано за підтримки Національного фонду на підтримку демократії (NED). Київ. 2022 [Електронний ресурс] / <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://legal100.org.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022-Bila-kniga.pdf>
2. Бабінова О. Розвиток місцевого самоврядування в Україні на сучасному етапі реформування: проблеми та пріоритети [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.niss.gov.ua/Monitor/juli/11.htm
3. Болотіна С. В., Кваша О. П., Степанова А. Е. Дослідження соціальних проблем військовослужбовців та їх сімей в умовах проведення антитерористичної операції. *Вісник економічної науки України*. 2020. № 2(39). С. 117–122.
4. Гітис Т. П., Чемерис Є. Т., Антонова В. І., Носаньова А. С. Дослідження сучасного рівня соціального захисту населення в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2020. № 1(59). С. 116–122. doi: 10.12958/18173772-2020-1(59)-116-122
5. Громадська організація «Громадський холдинг “ГРУПА ВПЛИВУ”» в партнерстві з громадською організацією «Донбас СОС».
6. Донбас і Крим: ціна повернення : монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна, О. С. Власюка, Е. М. Лібанової, О. М. Ляшенко. Київ : НІСД, 2015. 474 с.
7. Комплексне соціологічне дослідження в рамках Проекту «Економічні можливості постраждалим від конфлікту», що впроваджується Українським Жіночим Фондом за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) Київ, 2016 Український жіночий фонд. Розроблено та надруковано за підтримки Національного фонду на підтримку демократії (NED) Січень, 2022.
8. Корольов С. С. Практичні аспекти створення, утвердження та нормативно-правового забезпечення гарантій соціального захисту військовослужбовців країн – членів НАТО. *Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил*. 2011. Вип. 3(29). С. 280–283.
9. Захист прав внутрішньо переміщених осіб: аналіз та рекомендації щодо вдосконалення нормативно-правової бази. Київ – 2018. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.vplyv.org.ua/wp-content/uploads/2018/06/Group-of-Influence_analyses.pdf

10. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20.12.1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12> (дата звернення: 11.01.2019).

11. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. Вип. 2(16) / головні редактори д.екон.н. В. М. Ворона, д.соціол.н. М. О. Шульга. Київ : Інститут соціології НАН України, 2015. 780 с.

12. Як змінювалася чисельність Збройних сил України [Електронний ресурс] / <https://www.slovoidilo.ua/2022/10/14/infografika/bezpeka/yak-zminyuvalasya-chyselnist-zbrojnyx-syl-ukrayiny>

13. Рік великої війни Росії проти України у 10 цифрах [Електронний ресурс] / <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/ck5ylk3rj0zo>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-333-0-3>

STATE REGULATIONS ON VETERANS' SOCIAL ENTREPRENEURSHIP IN UKRAINE

Dyvnych H. A.

*PhD in Public Administration, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Foreign Philology
Chernihiv Polytechnic National University
Chernihiv, Ukraine*

The current economic and social issues in Ukraine press on finding new mechanisms on the state and local level that can effectively mitigate existing problems and contribute to Ukraine's recovery after the war. Considering the complexity of the issues, the new approaches and mechanisms should also be of a double or multiple nature, combining in itself several aspects.

One of such possible mechanisms could be development of social entrepreneurship in our country. The European Commission declares that "A social enterprise combines entrepreneurial activity with a social purpose. Its main aim is to have a social impact, rather than maximise profit for owners or shareholders. Businesses providing social services and/or goods and services to vulnerable persons are a typical example of social enterprise" [8]. Thus, social entrepreneurship could benefit our society in several aspects: economic – developing private business, creating new